

Доктрина

Doctrina multiplex, veritas una – Наука багата, істина одна

Інформаційно-аналітичний бюлетень відділу аспірантури та докторантури, випуск №3, 2014 рік

За п'ять років до сторіччя...

Житомирський державний університет імені Івана Франка пройшов непростий і тернистий шлях у своєму творенні і розвитку. На цьому шляху були як наукові й освітня лаври, видатні особистості, так і необґрунтовані звинувачення та політичні репресії. Проте, всупереч усім перешкодам, він продовжував діяти, в його стінах свята ідея науки та просвітництва завжди була домінуючою і нині Житомирський державний університет імені Івана Франка є найстарішим вищим навчальним закладом Житомирщини. До 100-річчя нам залишилося лише п'ять років.

Зважаючи на потужний потенціал професорсько-викладацького складу, модернізовану матеріально-технічну базу, сучасні інноваційні технології навчання, він є одним із престижних навчальних закладів України. Його гордість – більш ніж 70-тисячна армія випускників, яка працює в усіх куточках України, багатьох країнах близького й далекого зарубіжжя. Класичний університет, яким ми є, дає не лише фундаментальні знання, прищеплює любов до науково-педагогічної діяльності, а й є індикатором цивілізаційного рівня регіону і держави загалом.

Житомирський державний університет імені Івана Франка впевнено крокує в майбутнє. Спільними зусиллями професорсько-викладацького складу, студентів та співробітників продовжує творити свою історію. Педагогічний колектив з оптимізмом дивиться у майбутнє, бо є усі підстави для впевненості, що наступні роки і десятиліття стануть для університету часом нових творчих звершень, перемог і досягнень. Сьогодні наш університет престижний, завтра він буде одним із найпрестижніших, а право працювати і навчатися в ньому буде великою честю.

Ми маємо вірити, що настане час, коли суспільство зрозуміє, наскільки важлива для нього наука і освіта. Бажаю Вам оптимізму, надії, наукової гідності.

З Днем науки, шановні колеги!

Ректор університету проф. Саух П.Ю.

ДИНАМІЧНИЙ ПОСТУП: РЕЗУЛЬТАТИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Університет – мобільне й динамічне наукове середовище, яке розвивається разом з розвитком суспільства і відображає прагнення науково-педагогічного колективу університету до особистісного й професійного зростання, до якісного реформування дослідницької діяльності, до розгортання широкої міжнародної співпраці.

Кількісні показники наукової діяльності університету яскраво відображають означені процеси. Так, з 2008 року, при незначному збільшенні загальної кількості професорсько-викладацького складу кількість штатних докторів наук зросла з 19 до 34, кандидатів наук – з 229 – до 287. За останні 7 років нашими викладачами та в наших спеціалізованих вчених рада захищено 177 кандидатських і 24 докторських дисертації. Вдвічі (з 7 до 14) зросла кількість наукових шкіл університету; з 16 до 19 збільшилася кількість спеціальностей в нашій аспірантурі, з 5 до 7 – у докторантурі.

У минулому році науково-дослідна діяльність на кафедрах університету здійснювалася згідно планів наукової роботи кафедр, узгоджених зі стратегічним планом розвитку університету. Активно провадить свою діяльність Рада докторів наук університету, яка виступає нині експертом у багатьох питаннях організації наукових досліджень. Протягом 2013 року продовжувався конкурс в номінації “Науковець року”, було організовано проведено Фестиваль науки, відзначено 10-річчя діяльності докторантури університету.

У минулому році відбулося значне оновлення тематичних планів науково-дослідної роботи кафедр. У 2013 році було відкрито постійно діючу спеціальність в аспірантурі з гідробіології. Нині підготовка докторів наук здійснюється за сімома спеціальностями, кандидатів – за дев’ятнадцятьма. Над докторським дисертаціями працює 11 докторантів університету, ще 35 кандидатів наук затвердили теми докторських дисертацій. Ефективність роботи аспірантури складає 61 %, докторантури – 67 %.

Протягом 2013 року в університеті діяли дві спеціалізовані вчені ради. У раді з педагогіки захищено протягом 2013 року 12 дисертацій, у раді з філософії – 11. На жаль, не вдалося відкрити спеціалізовані вчені ради з історичних і філологічних наук, це завдання залишається для вирішення на 2014 рік.

Впродовж 2013 року в університеті виконувалось 6 науково-дослідних робіт на загальну суму фінансування 435,1 тис. грн.: 3 – по фізико-математичному факультету (керівники тем – доц. Герус О.Ф., Зіновчук А.В., Усата О.Ю.); 2 – по природничому (керівники – проф.

Киричук Г.Є., Гарбар О.В.); 1 – по Інституту філології і журналістики (керівник – проф. Мойсієнко В.М.). Всі науково-дослідні колективи повністю реалізували плани виконання НДР на 2013 рік. Вперше за останні 20 років в університеті відкрито госпдоговірну тему кафедри фізики (доц. Зіновчук А.В., доц. Ткаченко О.К.) з ПАТ “Електровимірювач” на суму 60 тис. грн.

Основними проблемами в здійсненні науково-дослідної роботи за держбюджетним та іншим фінансуванням вважаємо:

а) низьку активність окремих кафедр у поданні на конкурс науково-дослідних тем, у зв’язку з чим прийнято рішення Ради докторів наук про обов’язкове подання на фінансування з різних фондів науково-дослідних тем на кафедрах, де є штатні доктори наук.

б) відсутність міжфакультетських та міжвузівських наукових груп і центрів, які б могли здійснювати дослідження, що претендували б на трансфер і комерціалізацію; у зв’язку з цим за ініціативи ректора нашого університету проф. Сауха П.Ю. створено експертну групу проректорів з наукової роботи вищих навчальних закладів м. Житомира, яка вже розробила перший науковий соціоекологічний проект для подання на фінансування з обласного бюджету.

в) відсутність міжнародних науково-дослідницьких груп за укладеними міжнародними угодами; розпочато роботу по створенню такої групи з науковцями Сіленського університету (м. Катовіце, Республіка Польща), з якими активно ведуться переговори про створення таких дослідницьких груп у галузі теорії та історії драми, біології, етнології і педагогіки.

У 2013 році зросла кількість переможців всеукраїнських олімпіад та конкурсів: 4 студенти університету стали переможцями Всеукраїнських студентських олімпіад і 5 – Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт. У 2013 р. (у 2011 та 2012 роках – по 6 переможців). 6 студентів отримали стипендії фонду “Завтра.ua”. Двоє студентів ННІ філології та журналістики стали переможцями Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, двом студентам присвоєно стипендію обласної ради імені О. Ольжича, та одному – стипендію обласної ради імені М.Т. Бакки. Студентами опубліковано протягом року більш як 500 статей і тез за тематикою кафедральних досліджень. На базі природничого факультету проводився II етап Всеукраїнської студентської олімпіади з спеціальності “Біологія”. У нинішньому році вже 14 студентів стали переможцями всеукраїнських студентських наукових змагань (природничий факультет – троє

студентів, фізико-математичний – двоє, соціально-психологічний – сім, ННІ філології та журналістики – один, ННІ іноземної філології – один).

На Третій Міжнародній виставці “Сучасні заклади освіти – 2013” університет був відзначений золотою медаллю у номінації “Упровадження системи компетенції у навчальний процес як основи якісної професійної підготовки фахівців вищої освіти” та срібною – у номінації “Управління і науково-методичний супровід інноваційного розвитку сучасних закладів освіти”. У нинішньому році науковці університету вибороли найвищу нагороду міжнародної виставки “Сучасні заклади освіти-2014” - Гран-Прі “Лідер наукової та науково-технічної діяльності”, за яку дякуємо, насамперед, науковцям педагогічних кафедр.

Університет є засновником чи співзасновником 6 фахових наукових видань: “Вісник ЖДУ” (головний редактор проф. Саух П. Ю.), “Волинь-Житомирщина” (головні редактори проф. Мойсієнко В.М., проф. Єршов В.О.), “Волинські історичні записки” (головний редактор проф. Міщук С.М.), “Історія. Філософія. Релігієзнавство” (голова редколегії проф. Саух П.Ю.), “Економіка. Управління. Інновації” (головний редактор проф. Хвесик М.А.), “Українська полоністика” (головний редактор – проф. Сейко Н.А.). Також наш університет є засновником і співзасновником наукових журналів “Креативна педагогіка” (кафедра педагогіки), “Житомирські літературознавчі студії” і “Люблю + слово” (кафедра українського літературознавства та компаративістики), “Брехтівський часопис” (кафедра германської філології та зарубіжної літератури) та ін., які в перспективі можуть стати фаховими. На шляху підготовки “Вісника ЖДУ” до індексації у наукометричних базах даних зроблено важливі кроки: змінено дизайн журналу; до редакційної колегії введено п'ятьох науковців, що представляють провідні ВНЗ Польщі, Австрії та Росії; значно змінено формат наукових публікацій; “Вісник” став чотиримовним (українська, англійська, польська та російська мови). Нині наш університет серед 115 ВНЗ України, публікації яких індексуються у базі Scopus, займає 86 місце (60 публікацій, 69 цитувань, індекс Гірша 5), насамперед, завдяки науковцям фізико-математичного та природничого факультетів.

В університеті функціонує 20 науково-дослідних центрів та 21 науково-дослідна лабораторія. Заслуговує схвалення діяльність протягом минулого року Науково-координаційного малакологічного центру (проф. Стадніченко А. П.), Центру полоністики (доц. Місяць Н.К.), Центру гендерної освіти (доц. Остапчук О.Л.), Північноукраїнського діалектологічного центру ім. М. В. Никончука (проф. Мойсієнко В.М.), Експериментально-тематичного центру навчальної та науково-дослідницької

діяльності (проф. Климова К.Я.), Центру функціональної лінгвістики ім. проф. Д. І. Квеселевича (проф. Сингаївська А. В.), Центру богемістики (доц. Шевцова Л.С.), Науково-методичного центру роботи з обдарованою студентською молоддю (проф. Антонова О.Є.), Житомирського регіонального навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції України (доц. Кордон М.В.), Центру естетичної антропології та етнокulturології (проф. Поліщук О.П.), Центру міжкультурної толерантності (Палько І.М.), Науково-творчого комплексу “Драматургія” (проф. Чирков О.С.), Науково-дослідної лабораторії екосистемологічного моніторингу стану довкілля (доц. Хом'як І.В.), соціологічної лабораторії (доц. Стародубець В.О.), Науково-дослідної лабораторії комплексного та гіперкомплексного аналізу (доц. Герус О.Ф.), Науково-дослідної лабораторії дослідження історії Волині (доц. Гуцало Л.В.), Студентської навчально-наукової лабораторії кафедри міжкультурної комунікації (доц. Жуковська В.В.) та багатьох інших.

Щодо організації міжнародної наукової співпраці в університеті, то на сьогодні функціонує 32 дійсні угоди із вищими навчальними закладами Росії, Білорусі, Грузії, Німеччини, Болгарії, Румунії, Чехії, Англії, Словаччини, Литви, Канади, Франції, Польщі та ін. Серед міжнародних організацій, з якими працюють кафедри університету, відзначаються, насамперед, Британська Рада в Україні, Центр розвитку та реабілітації людей з особливими потребами, Департамент молоді Ради Європи, Дитяча лікарня в Дзікануві Лешнім (Польща), Центр германістики, Італійська недержавна організація ІКОС, Корпус Миру та ін. Понад 200 працівників університету в минулому році брали участь у міжнародних конференціях, за матеріалами яких опубліковано чи підготовлено до друку 180 наукових статей і тез. У закордонних виданнях надруковано близько 150 наукових статей. Науковці ЖДУ є членами редколегій кількох зарубіжних наукових видань.

Близько 50 науково-педагогічних працівників та 15 студентів здійснили поїздки за кордон з метою проведення лекцій, семінарів, участі у конференціях та форумах, стажуванні. Здійснювані на кафедрах університету дослідження залучені до міжнародних наукових проектів “Вчитель нового покоління” (кафедра методики викладання іноземних мов та прикладної лінгвістики, проф. Калініна Л. В.), “Неперервна педагогічна освіта вчителів іноземних мов” (кафедра англійської мови з методиками викладання у дошкільній та початковій освіті, доц. Самойлюкевич І. В.), “Переклади теоретико-літературних праць провідних вчених ФРН з питань теорії драми, художній переклад” (кафедра германської філології та зарубіжної літератури, проф. Чирков О. С., доц. Соколовська С. Ф.) “Інклюзивна освіта” (кафедра соціальної і

практичної психології, проф. Журавльова Л. П.), "Протидія торгівлі неповнолітніми" (кафедра соціальної і практичної психології, доц. Музика О.О.), беруть участь у зарубіжних навчальних онлайн-курсах (доц. Жуковська В.В.) та багатьох інших наукових заходах.

В університеті навчається 29 студентів-іноземців, іноземні громадяни навчаються також в аспірантурі (4 особи).

Особливого розвитку набуває міжнародна наукова співпраця з Республікою Польща – у напрямку реалізації програми подвійних дипломів, організації та проведення конференцій, зокрема онлайн, реалізації викладацьких обмінних програм з викладання систематичних лекційних курсів (університет "Ігнатіанум" та Папський університет імені Яна Павла II, Краків) тощо. Стали вже традиційними студентські он-лайн-конференції, які проводить Інститут філології та журналістики нашого університету (проф. Мойсієнко В.М.) та факультет Artes Liberales Варшавського університету (проф. Я. Ригер).

Однак реалізація цих програм упирається в певні труднощі, пов'язані з неврегульованістю законодавства щодо нормативно-правового та фінансового забезпечення означених обмінних студентських та викладацьких програм та програми подвійних дипломів.

Перспективи науково-дослідної та міжнародної діяльності в нашому університеті, якому у 2014 році виповнюється 95 років пов'язані, насамперед:

- з розвитком міждисциплінарних досліджень з метою подання інноваційних розробок на державне

та недержавне фінансування; із запровадженням гопрозрахункових науково-дослідних робіт та зростанням кількості держбюджетних тем;

- з підвищенням ефективності діяльності аспірантури та докторантури і зростанням рівня контролю за діяльністю аспірантів та докторантів; з розширенням мережі аспірантури та докторантури, відкриттям нових спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських і докторських дисертацій;

- з розширенням присутності науково-дослідної складової у вітчизняному та зарубіжному інформаційному просторі (насамперед, у журналах, що входять до наукометричних баз даних);

- зі створенням завершеного циклу трансферу технологій з найбільш перспективних напрямів науково-дослідної діяльності;

- з представленням результатів наукових розробок на інноваційних форумах та наукових виставках державного та міжнародного рівня;

- із запровадженням програми подвійних дипломів.

Величезна вдячність всім науковцям університету, аспірантам і докторантам, завідувачам кафедр, керівникам факультетів і інститутів, нашим науковим партнерам в Україні та за кордоном – за співпрацю, прагнення до нових наукових відкриттів, невтомність і зацікавленість в розвитку науково-дослідної роботи в нашому університеті.

З Днем науки, шановні колеги!

Сейко Н.А.

проректор з наукової і міжнародної роботи

Університетська наука очима поколінь випускників

Осадчий Микола Мефодійович, кандидат фізико-математичних наук, почесний професор, випускник Житомирського педагогічного інституту 1962 року.

Щорічно у травні в нашому університеті проходить Фестиваль науки, вже кілька років поспіль традиційно проводиться конкурс «Науковець року», відзначаються найкращі. У цьому році, крім того, університет відзначає 95-річчя від дня заснування. Тому в нашому щорічному інформаційно-аналітичному бюлетені ми вирішили розмістити спогади науковців, які навчалися і продовжують працювати в університеті.

- Микола Мефодійовичу, з чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському педагогічному інституті імені Івана Франка?

- Свої студентські роки в тодішньому педагогічному інституті асоціюються, насамперед, з щоденною працею по вивченню різних математичних дисциплін, особливо на молодших курсах, бо вступив я на фізико-математичний факультет після закінчення педа-

гогічного училища, де математика вивчалась поверхово. Крім того, активно займався громадською діяльністю: обирався секретарем комсомольської організації фізико-математичного факультету, членом і секретарем комітету комсомолу інституту. На комсомольську організацію тоді покладались важливі академічні, виховні, організаційні та політичні функції. Проте, це не заважало мені протягом п'яти років

навчатися лише на “відмінно” та на останніх курсах активно займатися науковою роботою з сучасного математичного аналізу.

- А скажіть, якщо була б можливість змінити своє життя, чи обрали б Ви інший вуз для навчання? Чому?

- Можливість продовжити навчання в інших вузах була, зокрема, після третього курсу можна було піти в Київський державний університет імені Т.Г. Шевченка на філософський факультет та Ризький авіаційний інститут, але любов до математики, до окремих викладачів, які в подальшому порекомендували серйозно зайнятися науковою діяльністю, любов до колективу інституту та до колективу академічної групи, в якій навчався, не дали можливості змінити своє життя на інше.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чий лекції спонукали стати науковцем?

- Такими взірцями в науці, лекції яких спонукали до наукової діяльності, зокрема, до того, аби серйозно зайнятися математикою, були викладачі Ю.Л. Шмільян (який пізніше захистив в Інституті математики Академії наук України докторську дисертацію з функціонального

аналізу) та Б.І. Хацет, один з двох авторів підручника “Вища алгебра”, за яким навчалися не тільки ми, тодішні студенти, але й навчаються сьогоднішні студенти. До речі, Б.І. Хацет, уже будучи в поважному віці, в 2002 році приїжджав до нашого університету із США (де він на той час проживав), зустрівся зі своїми учнями, ознайомився з досягненнями вузу, обійшов його аудиторії, де він читав лекції, дав цінні поради щодо подальшого розвитку фізикоматематичного факультету.

Лекції ці викладачі читали цікаво, в логічній послідовності, поступно і, головне, без папірця. В той же час вони були завжди об’єктивні при оцінці знань студентів. Всі ці риси я стараюсь втілювати в своїй роботі викладача.

- Хто з Ваших учнів продовжує Вашу справу?

- В нашому університеті працюю з 1962 року (за виключенням двох років служби в армії, одного року стажування в Інституті математики АН України та трьох років навчання в аспірантурі в м. Києві). За цей час мої лекції і практичні заняття відвідали кілька тисяч студентів фізикоматематичного факультету, до десяти тисяч студентів інших

навчально-наукових інститутів та факультетів. Останні 37 років працював як проректор з навчальної роботи.

Серед моїх учнів продовжують мою справу нині проректор з наукової роботи університету, доктор педагогічних наук, професор Сейко Н.А., декан соціально-психологічного факультету, завідувач кафедри соціальної та практичної психології, доктор психологічних наук, професор, Журавльова Л.П., завідувач кафедри математичного аналізу, кандидат фізикоматематичних наук, доцент Герус О.Ф., заступник декана фізикоматематичного факультету, кандидат педагогічних наук Вакалюк Т.А., начальник управління освіти і науки Житомирської облдержадміністрації, кандидат педагогічних наук, який успішно завершує роботу над докторською дисертацією, Пастовенський О.В. Крім того, багато інших моїх колишніх учнів працюють як в нашому вузі, так і в інших вищих навчальних закладах, а також в академічних інститутах, середніх спеціальних та загальноосвітніх навчальних закладах України та за її межами, інших галузях народного господарства країни та державних установах.

Поділився з нами спогадами про студентські роки **Білоус Петро Васильович, доктор філологічних наук, професор, випускник Житомирського педінституту 1975 року.**

Літературознавчий цикл в інституті викладали люди, які по-різному себе проявили: за Степаном Петровичем Пінчуком (викладав давню літературу) відчувалася потужна наукова основа, непровінційний рівень заглибленості у художнє письменство (писав докторську дисертацію, був членом спілки письменників, літературним критиком, автором численних наукових статей у всеукраїнських виданнях), мав харизму і виразну національну ідентифікацію, за що й постраждав від тодішніх партійних ідеологів; невиразна, занудна, неглибока у

знаннях і нетворча Ганна Іванівна Ісаченко, яка викладала («сушила») фольклор; бурлескно-травестійний Леонід Тимофійович Пивоварський, який цікаво оповідав різноманітні житейські історії, часом скептично та іронічно тлумачив класичні літературні твори (XIX ст.), але все те якось не в’язалося з науковою версією історії літератури, хоч насправді цей викладач був колоритним, цікавим та улюбленим персонажем у свідомості студентів не одного покоління; Василь Семенович Ричков читав нам «радянську літературу», читав за тодішньою

програмою і тодішньою ідеологічною настановою, хоч іноді у його лекціях відчувалося, що він допит-

ливий чоловік, якому доводиться приховувати свої думки, аби не наразитися на ідейно не дозволене.

Із зарубіжної літератури запам'ятався Леонід Маркович Венгеров – єдиний доктор філологічних наук у педінституті. Він читав у нас новітню зарубіжну літературу, мав видані у Києві підручники зі свого предмету, був серйозним ученим і своєрідним викладачем. Про нього мені розповіли напередодні старші курсом студенти, гарно про нього як про знавця сучасної західної літератури відгукувалися, рекомендували ходити до нього на лекції і сумлінно усе записувати. Я так і зробив. Так, це було справжнє літературознавство, і справжній професор – не тільки за обізнаністю з предметом викладання, а й за манерою, інтелігентністю (він не читав лекції, а розмірковував про те чи

інше явище у літературі, жодними папірцями не користувався, часом цитував французькою чи німецькою мовою – словом, це було щось).

Власне, я пишу тут про свої враження від викладачів своєї студентської пори, але й тепер мені здається, що будь-який навчальний заклад, його історія – це передусім люди, їхні характери та історії. Загалом кажучи, зі студентських літ я виніс думку про те, що в Житомирському педінституті першої половини 70-х років ХХ ст. були викладачі, яких можна назвати ретрансляторами знань. Вони передавали, транслювали студентам не свої знання (пізнання), а добуті з якихось джерел. Так буває передусім з молодими викладачами. Більшість із колись молодих, старіючи, не розвивалися, не вдосконалювалися, не виробляли власного бачення тих чи інших

питань, тобто не займалися науковими дослідженнями, не творили власну концепцію навчальної дисципліни. Дух творчості убивався самою системою тодішньої вищої освіти, панівною ідеологією, відсутністю ініціативи, а ще – відсутністю в педінституті справді творчих особистостей. Виняток, як на моє враження, становить хіба що професор Венгеров. Всі інші, може, й були чудовими людьми, і це мало значення, проте студенти передусім приходили добути тривкі і надійні знання, стати спеціалістами, професіоналами, але для студентів вони мало що могли дати. Залишався чи не єдиний шлях для допитливого і творчого студента – самостійна робота, самоосвіта, самовдосконалення. Цим, власне, я і займався у мої студентські літа, проведенні в Житомирському педінституті.

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської філології та зарубіжної літератури Чирков Олександр Семенович (випускник Житомирського педінституту 1964 року).

- Олександр Семеновичу, Ви в наш час знаний науковець, літератор, критик, якого знають і за межами України. Ви навчалися у стінах одного з найстаріших навчальних закладів Полісся. З чим

у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка? Чи все склалося так, як Вам хотілося, чи, можливо, якби була б можливість змінити своє життя, обрали б інший вуз для навчання?

- Мої студентські роки – це був пошук самого себе і свого місця в житті. Своїм життям загалом задоволений, однак, озираючись назад, можливо хотів би навчатися в театральному. Туга за акторською професією лишилася і по сьогодні.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чії лекції спонукали стати науковцем, визначитись з науковою тематикою?

- Такими вагомими людьми для мене були професори Яків Феліксович Ривкіс та Леонід Маркович Венгеров. Їм були притаманні нестандартність мислення, вільнодумство, скептичне ставлення до заявлених від частого вживання розхожих істин, відданість обра-

ній справі. Окрім того, саме професор Яків Ривкіс дав поштовх до наукового світу. Хоча тему кандидатської, а згодом і докторської визначав я сам.

- Чи можете розповісти курйози студентського життя, пов'язані з наукою?

- З наукою – ні! А от з акторством – безліч. Літературознавство – мачуха мистецтва, а тому часто суворо судить творців мистецтва, аби утвердити себе. Але кришталевий черевичок може одягти лише Попелюшка.

- Хто, на Вашу думку, з науковців, які були вашими викладачами особливим чином вплинув на історію нашого університету?

- Сергій Трифонович Радчук-Павленко – незамінний і незмінний декан філологічного факультету впродовж багатьох десятиліть.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Творити, а не витворяти.

- Чи вважаєте себе представником наукової школи або продо-

вжувачем наукової традиції університету? Якої?

- Наукової традиції професорів Я.Ф.Ривкіса та Л.М.Венгєрова.

- Хто з Ваших учнів продовжує Вашу справу?

Всі п'ятнадцять захищених під моїм науковим керівництвом кандидатів наук, але кожен по-

своєму. І в цьому я бачу сенс того, що встиг зробити: напоїти спраглих джерельною водою, аби вони знали смак її і зберегли незамуленим оте джерело. Зберегли і оберегли.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Вірніше було б сказати не з чим, а з ким. Студентські роки, передусім, асоціюються з цікавими викладачами і новими друзями. Звичайно, були і розваги, екскурсії, різноманітні зустрічі, виховні заходи, але на першому місці завжди було навчання. Найбільш інтригувала перша пара нового, ще не знайомого курсу, коли в аудиторію заходив викладач і ми тільки-тільки починали вивчати предмет. Відверто кажучи, фахівці історичного факультету завжди виправдовували сподівання, що і вплинуло на становлення мене як викладача.

- Чому Ви вибрали саме історичний факультет? Якою була перша зустріч?

- Історію люблю вивчати ще зі шкільної парти. Коли постала перед вибором майбутньої професії, почала придивлятися до навчальних закладів, роздумувати над перспективою отримати вищу освіту в Житомирі. Перше знайомство з університетом і, відповідно, факультетом відбулося в одинадцятому класі, на Дні відкритих дверей. Не було вільного доступу до Інтернету і більше дізнатися про навчальний заклад можна було лише з «перших вуст». Тоді ж мене вразила щирість, ініціативність, професіоналізм тодішнього декана Ярмошика І. І. Він так цікаво і змістовно розповідав про історичний факультет, що в результаті документи подала лише в один ВНЗ і на єдиний напрямок.

- Хто з ваших викладачів в

університеті став для Вас взірцем науковця?

- Було б неправильно, а головне несправедливо виділяти когось одного, бо у перетворенні студента на науковця беруть участь всі викладачі без винятку. Просто з кимось спілкуємось більше, а з кимось – менше. Перші серйозні кроки у науковій роботі здійснила під керівництвом Жуковського О.І., у якого вчилася методики наукової діяльності, отримувала перші поради і рекомендації. Також рівнялась на професіоналізм наших професорів та доцентів.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитись з науковою тематикою?

- На факультеті розробляється цікавий, перспективний, а головне актуальний на сьогодні напрямок досліджень історії державного управління. Багато було зроблено деканом історичного факультету Шевчуком А.В. Він же і зацікавив мене цією тематикою. По-справжньому переломним моментом у житті стала зустріч з моїм науковим керівником професором Шандрою В.С. Валентина Степанівна – Людина з великої літери, першокласний фахівець. Її життєвий і науковий шлях для мене взірець, який дає сили для подолання будь-яких перешкод у реалізації мети. Саме вона вчила, підтримувала, надихала мене, допомагала у всьому, результатом чого і став успішний захист кандидатської дисертації.

- Які відомі науковці навчали Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливими рисами вони були наділені?

- На історичному факультеті

Маркевич Оксана Валентинівна, кандидат історичних наук, асистент, випускниця Житомирського державного університету імені Івана Франка 2009 року.

працювали і працюють знані науковці: Шандра В. С, Борисенко В. Й., Касьянов Г. В. Не можу не згадати, вже покійного, відомого археолога Винокура І.С. На мою думку, однією з найважливіших рис, яка допомогла їм досягти значних результатів, стала працелюбність.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Житомирський державний університет – це вже статус, а добре навчатись у ньому – гордість. Не було такого, як зазвичай кажуть: “Забудьте все, чого Вас навчили в університеті”. Знання, уміння, навички, отримані тут, стали трампліном для досягнення мети. Далеко не все вивчено, не всі плани реалізовані, але найголовнішого я навчилася саме тут: працювати творчо, “з вогником”, енергійно, професійно підходити до вирішення завдань. І головне – завжди доводити справу до кінця.

Палько Інна Миколаївна - випускниця Житомирського державного університету імені Івана Франка 2007 року, директор Центру міжкультурної толерантності Студентської Соціальної Служби для Молоді (СССМ) та керівник Соціально-інтерактивного «Театру життя».

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Асоціюються з постійним рухом вперед, адже студентські роки – це в першу чергу постійний пошук себе, постійна праця, зокрема, наукова, дослідницька, а крім того, творчість, самовиховання, самовдосконалення, а ще змістовне дозвілля, вир студентського життя та ін. Студентські роки забезпечили мені гарний старт, а завдяки вдалому початку, сьогодні це все зорганізувалося у різнопланові сфери професійного життя: викладання на одному з найпрестижніших факультетів, навчання в аспірантурі та написання дисертаційного досліджен-

ня, що отримало логічне продовження в керівництві Центром міжкультурної толерантності СССР ЖДУ. Крім того, творчість та професійний потенціал реалізувалися у діяльності Соціально-інтерактивного «Театру життя» тощо. Переконана, що гарною мотивацією будь-якого руху є успіх, – це істина зі студентських років; проте сьогодні для мене, – це рух заради самого руху, задля нарощування власного наукового, творчого потенціалу та створення прогресивного середовища росту студентської молоді.

- Якщо була б можливість змінити своє життя, чи обрали б Ви інший вуз для навчання? Чому?

- Не приховуватиму, але це питання, яке я не раз ставила собі сама. Проте сьогодні можу дати впевнену відповідь – ні, інший заклад для навчання не вибирала б. Вступаючи до тоді ще філологічного факультету (2001), отримала змогу закінчувати магістратуру за спеціальністю «Соціальна педагогіка» на соціально-психологічному факультеті (2007); приймаючи важливе рішення щодо навчання в аспірантурі – отримала шанс навчатися по своїй спеціальності, адже робота у ВНЗ зумовлює необхідність у покращенні та підтвердженні своєї кваліфікації, набуття нового статусу тощо. Без сумніву, що студентсько-викладацькі роки були і є гарною школою, не лише науковою, але і школою особистісного росту, місцем накопичення однодумців та друзів, осередком поєднання творчої та наукової діяльності, що надають одна одній повноти та є рушійною силою одна для одної. Все це велика цінність,

тому переконана, рішення 2001 – правильне!

- Які риси Ви хотіли б перейняти (перейняли) у своїх наставників?

- Безперечно, потужний науковий потенціал ґрунтується на науковій впертості, працьовитості, сконцентрованості на досягненні результату та ефективному тайм-менеджменті, але, щоб бути справжнім викладачем – без внутрішньої харизми та тонкого почуття гумору обійтися не можна. От і хочеться перейняти у наставників ці риси, щоб бути і викладачем-науковцем, і науковцем-викладачем.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитись з науковою тематикою?

- Моя кандидатська дисертація присвячена проблемі формування міжкультурної толерантності майбутніх соціальних педагогів у процесі їх професійної підготовки. До обрання такої теми ми підходили зважено, визначалися з науковою тематикою разом з науковим керівником (проф. Н.А. Сейко), проте уявити не могли, наскільки актуальною і гострою стане сьогодні проблема формування толерантності в системі «свій» – «інший».

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Університет дав змістовну та ґрунтовну основу для освоєння науки в цілому, а в подальшому гарну перспективу для старту в реалізації власних наукових пошуків, що втілювалися в дисертаційному дослідженні, апробованому на ряді наукових конференцій, семінарів і т.д., реалізованих у соціальних проектах та видрукованих публікаціях тощо.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Студентські роки, мабуть, у кожної людини залишають позитивний настрій і найкращі спогади. Для мене студентські роки асоціюються з такими чарівними словами, як навчання і молодість, це час відкритих перспектив, можливість жити мріями про прекрасне майбутнє, віра у виконання всіх бажань.

У роки навчання в аспірантурі Житомирського державного університету імені Івана Франка працювати доводилося багато, оскільки я знала, що тільки праця та величезне бажання зможуть мені допомогти досягнути вагомих результатів. Мені подобалося наукове життя: дослідження невідомого, робота в бібліотеках, поїздки на конференції, знайомства з новими людьми, відомими науковцями, авторами наукових праць, а також екскурсії та багато інших цікавих подій.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чий лекції спонукали стати науковцем?

- У житті кожної людини багато чого залежить від того, які люди її оточують, з ким зведе доля спілкуватися, вчитися, працювати, хто буде поруч у хвилини радості й смутку. Я вважаю, що мені в житті пощастило. Мені випала нагода спілкуватися зі справжнім науковцем – Рустамом

Фагимовичем Ахметовим. Це мій Учитель, мудрий наставник, науковий керівник кандидатської дисертації, справжній професіонал, який є яскравим прикладом працелюбства, цілеспрямованості та доброзичливості. Рустам Фагимович Ахметов завжди постає в моїх очах як гарний наставник, радник і мудра людина.

Я завжди згадую його слова: «Праця вчителя та викладача складна, важка і надзвичайно відповідальна. Вчитель, який не любить дітей, не любить свою справу, це трагедія, тут йому немає місця. Потрібно любити те, чим ти займаєшся».

- Які відомі науковці навчали Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливими рисами вони були наділені?

- На життєвому шляху кожного зустрічаються такі люди, завдяки яким ми починаємо змінюватися, рости морально, які змушують нас розвиватися, удосконалюватися, які вкладають у нас частинку власної душі, бажаючи, щоб вона розрослася і зміцнилася, а згодом переродилася у гідну особистість. У кожного науковця можна багато чому навчитися, пізнати щось нове та сформувати для себе фундамент знань, умінь та навичок. Віддані своїй справі викладачі своїми творчими підходами завжди зацікавлювали нас. Саме такі риси притаманні викладачам-науковцям нашого університету.

За роки навчання у нашому уні-

Яворська Тетяна Євгенівна, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту, випускниця аспірантури Житомирського державного університету імені Івана Франка 2011 року.

верситеті серед відомих науковців мене навчали О.А. Дубасенюк, В.Є. Литньов, О.С. Березюк, Н.Г. Сидорчук, Р.Ф. Ахметов, В.В. Жуковська, Т.Б. Кутек, Л.В. Яроцький, Б.М. =Ляшенко, С.М. Максимець та інші. Це люди з високими моральними цінностями та людськими чеснотами.

Я вдячна своїм викладачам та наставникам за підтримку, за мудрість порад, за допомогу у своєму професійному зростанні.

Андрійчук Наталя Михайлівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри іноземних мов, випускниця Житомирського державного університету імені Івана Франка 2001 року.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Студентські роки – це золота пора. Це пора, коли ти, з одного боку, відчуваєш себе дорослою людиною, здатною приймати рішення і нести за них відповідальність, а з іншого боку, можеш, як дитина, звернутися за порадою і допомогою до батьків, викладачів, наставників. Це той час, коли в тебе з'являються нові друзі,

нові знайомства, нові інтереси і враження від життя, яке вирує навколо тебе. Саме таке студентське життя в нашому університеті було в мене. Я завжди з теплотою у серці згадую студентські роки, пригадую курйози, які траплялися з нами і як ми намагалися вийти із складних з відчуттям власної гідності.

- Якщо була б можливість змінити своє життя, чи обрали б Ви інший вуз для навчання? Чому?

- Коли я вирішила вступати до

університету, моєю метою було отримати освіту саме в нашому навчальному закладі. На той час абітурієнти не мали такого широкого вибору спеціальностей і можливостей вступити, якщо не в цей ВНЗ, то інший, тому я готувалася до вступу саме у Житомирський державний педагогічний інститут, на факультет іноземних мов. Я ще змалку хотіла бути вчителькою, щоправда, спочатку вчителькою української мови і літератури, але вже згодом, у старших класах закохалася в англійську мову і вирішила бути вчителькою англійської мови. Я не уявляла свого подальшого життя, якщо провалю екзамени. Тому, згадуючи свої переживання тоді, я впевнена, що й зараз би обрала той самий вуз. Особливо тепер, коли Житомирський державний університет імені Івана Франка став провідним вищим навчальним закладом у регіоні і є сучасним осередком освіти, науки і культури. Я можу назвати себе патріотом нашого університету, і впевнена, що ні в якому іншому закладі не готують студентів краще, не ставляться до них з більшою повагою і розумінням.

- Які відомі науковці навчали Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливими рисами вони були наділені?

- Я думаю, що мені дуже пощастило. Мене навчали прекрасні педагоги і видатні науковці. У нас викладали

Квеселевич Д.І., Сингаївська А.В., Євченко В.В., Сасіна В.П. і багато інших. Кожен з цих педагогів володів неймовірною харизмою, визначався любов'ю до свого предмету і кожен ставився до студентів з повагою. Наприклад, Дмитро Іванович говорив: «Студент не може не знати, студент може забути». І почувши таку фразу, ми розуміли той кредит довіри, який він нам давав, і вже не можливо було прийти на семінар не підготовленим.

- Які риси Ви хотіли б перейняти (перейняли) у своїх наставників?

- Я працюю в університеті вже досить довго, мала досвід роботи заступника директора з виховної роботи, яка, як усім відомо, тісно пов'язана саме з роботою зі студентами і зробила такий висновок: стався до студентів так, як хочеш, щоб вони ставилися до тебе. В мене не було таких викладачів, яких би я боялася. Я виконувала завдання не тому, що я боялася, що мене будуть сварити чи навіть виключать з університету, якщо я не виконаю, а тому, що мені буде соромно подивитися в очі викладачу і сказати, що я не готова; та й завдання були такі творчі і цікаві, що виконання їх приносило лише задоволення. Ось такий стиль роботи зі студентами мені завжди хотілося перейняти у своїх наставників. А чи вдалося це, чи ні – це вже питання до студентів.

- Хто, на Вашу думку, з науковців, які були вашими викладачами

особливим чином вплинув на історію нашого університету?

- Я хочу сказати, що ми часто не помічаємо ті визначні події, які трапляються навколо нас, особливо, коли це не стосується нас особисто. Але можна з впевненістю сказати, що історія твориться на наших очах, і історія нашого університету не є виключенням. Ми спілкуємося кожного дня з такими визначними людьми, імена яких, я впевнена, в майбутньому будуть асоціюватися не тільки з історією нашого університету, але й розвитком вітчизняної науки загалом. Квеселевич Дмитро Іванович заснував наукову школу на факультеті іноземних мов, відкрив аспірантуру і перший почав залучати талановиту студентську молодь до роботи в галузі англійської філології. Крім того, він зробив величезний внесок у розвиток вітчизняної лексикографії, без його словників неможливе становлення сучасного філолога. Але він це робив не для того, щоб якимось чином вплинути на історію університету, а просто тому, що не уявляв свого життя без науки. Так само і інші науковці нашого університету окрім своєї щоденної праці в університеті, пов'язаної з адміністративною, викладацькою роботою, роботою зі студентами і аспірантами вони роблять свій внесок у розвиток вітчизняної науки і тим самим особливим чином впливають на історію нашого університету.

Колесник Наталія Євгенівна, кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-дослідної роботи, міжнародних та регіональних зв'язків навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка, випускниця 2001 року.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Переступаючи поріг рідного університету, пригадую слова великого педагога В.О. Сухомлинського: «У навчанні немає головного і другорядного, як немає головної пелюстки серед багатьох, що створюють красу квітки». Студент

приходить до інституту – наче бутон троянди. Але щоб він розквітнув, треба докласти певних зусиль, належно спрямувати невичерпну енергію через працелюбство, розумну вимогливість.

Вступивши на перший курс, ще не знаючи один одного, ми сміливо та наполегливо йшли здобувати знання. Промайнули роки, й, звичайно, що і ми змінювалися. Ми разом проводили час, весели-

лися, співали, малювали, виступали, мандрували. З радістю згадую нашу старосту Альону Костишину (Григорчук), завдяки їй всі ми стали друзями, підтримкою один одного.

Студентські роки – найкращі роки, період яскравих подій, безсонних ночей “за конспектами”, цікавих екскурсій, проєктів.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чий лекції спонукали стати науковцем?

- Народна мудрість говорить про те, що в людині є три щастя, і одне із них – “у кого навчатися”. Вважаю, що мені особливо поталанило в житті, оскільки доля завжди так розпоряджувалася, що вчили мене “кращі з кращих”. А почалося все у 1997 році. Мені дуже хотілося вчитися. І, звичайно, отримати вищу освіту. Одним словом, я вступила до Житомирського державного педагогічного інституту імені Івана Франка на факультет підготовки вчителів початкових класів. Я подумала – скільки ж буду всього знати, якщо піду саме на цей багатогранний та надзвичайно творчий факультет.

Приємно, що нас навчали творчі, віддані своїй роботі педагоги,

справжні професіонали, які знають свою справу, їх люблять студенти, цінують колеги, – а це показник великого педагогічного таланту. Багато цінних порад надавали нам декан А.П. Вискушенко, В.Д. Усатий, куратор Н.П.Савинець, викладачі факультету Г.В. Підлужна, Т.С. Гужанова, Н.Ю. Рудницька, І.В. Голубовська, В.Є. Литньов, Т.П. Москвіна, П.Ф. Романюк, К.Я. Климова, В.Г. Тарасов, Н.Д. Охріменко, Л.П. Ніздрай, Л.П. Бутузова, Т.О. Шевчук. Лекції та практичні заняття викладачів завжди були змістовні, багаті на педагогічні “родзинки”, різноманітні за формою. На кожному з них використовувалися різні прийоми й методи, засоби навчання, структура визначалася системністю, продуманістю всіх етапів.

Особливо мені, пам'ятаю, подобалися практичні та лабораторні заняття Г.В. Ямчинської, Н.І. Косницької, Т.В. Шмельової з методики викладання образотворчого мистецтва, трудового навчання де ми вивчали різні стилі, жанри, техніки. Я навіть була членом Малої академії декоративно-прикладного мистецтва “Витинанка”. Мені було цікаво. Я не шкодую, що навчалася

саме на цьому факультеті.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитись з науковою тематикою?

- Тодішній завідувач нашої кафедри В.Г. Тарасов наполягав, щоб я зустрілася зі Світлою Сергіївною Вітвицькою. Хвилювання було надзвичайне, адже я чимало вже чула про цього талановитого науковця. Вважаю, що ця зустріч була для мене доленосною: цей день став початком нашої співпраці, яка триває й донині. Сьогодні я безмежно вдячна своєму науковому керівникові, в особі мого Вчителя – талановитого вченого, Світлани Сергіївни Вітвицької, яка скерувала мене на стежку справжньої науки, порядності, людяності, професіоналізму. Вона завжди уважно й ретельно перечитує роботи кожного свого аспіранта, допомагає дібрати потрібну літературу, ніколи не дозволяє поверхового висвітлення проблем. Хочу схилити голову перед нашим Учителем і висловити безмежну подяку від усіх учнів, від тих, хто причетний до школи професора С.С. Вітвицької – за науку. Нехай наша людська шана буде подякою за її плідну працю, чуйність, уміння творити добро.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- До університету, на щастя, з першого разу мені вдалося вступити у 2003 р. Найперше, мабуть, що пригадується, то це постійне відчуття тривоги на першому курсі. Тривоги за те, що зі школи мало знаєш і вмєєш, а університет уже ставить вимоги іншого порядку. Тривоги за те, що не підготуєшся належними чином до заняття через брак часу чи відсутність необхідної літератури у бібліотеці (у той час історичний факультет лише формувався, необхідної літератури було ще недостатньо, а Інтернет не набув такого масового поширення і використан-

ня, як сьогодні) і на занятті, коли викличуть до відповіді – отримаєш незадовільну оцінку. А це, у моєму розумінні, ганьба і приниження в очах одногрупників, особливо перед дівчатами. Якщо сказати по правді, то і сьогодні не розумію тих студентів, особливо хлопців, яким не соромно щоразу приходити не підготовленими до занять. Виникає запитання, яке однак лишається без відповіді: а що вам заважає? Відчуття такої тривоги лавиноподібно наростало перед першою сесією. Здавалося, що переживши її, станеш просто «безсмертним». А вже під кінець першого року навчання ця тривожність минула. Всі попередні страхи і тривоги стали буденними справами.

Ковальчук Іван Васильович, кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України, випускник 2008 року.

Окрім тривоги, першокурснику звичайно притаманне суперечливе відчуття власної незначущості як фахівця з обраного фаху і водночас гордості, що ти студент університету (не знаю, але як на мене, навіть якихось 10 років тому цей статус важив більше), перебуваєш у полі нового і цікавого.

Власні відчуття і враження від студентського життя на старших курсах уже не виглядають такими яскравими і виокремленими. Можливо тому, що вже не було розуміння новизни і незвичайності, хоча звичайно, кожен наступний курс – це багато чого нового і цікавого. Одними словом, ти почував себе, так би мовити, “як риба у воді” – знав уже багатьох викладачів, їхні особливості, деякі секрети і студентські хитрощі, щоб полегшити собі життя.

Загалом, оцінюючи і розмірковуючи над усім цим, як кажуть в українському народі, “з відстані прожитих літ” можу з упевненістю сказати, що саме студентські роки зробили мене геть іншою людиною. Університет надав можливість познайомитись і спілкуватись з цікавими і неординарними людьми, зрозуміти і переоцінити значення деяких понять і речей (дружба, колектив, вільний час). З ностальгією згадується академічна група, у якій ти навчався – колектив, де люди сприймали один одного такими як є насправді, де спілкування не визначалося статусом, впливом, достатком врешті-решт. Цього іноді дуже бракує у житті дорослому. Можу з упевненістю щиро сказати, що на сьогодні студентські роки – це найкращі роки у моєму житті.

- Які риси Ви хотіли б перейняти (перейняли) у своїх наставників?

- Напевно, кожна людина, спостерігаючи за іншими, визначає для себе, що їй подобається і є прийнятним, а що ні. Мабуть, така вже людська вдача – критично ставитися до інших і поблажливо до себе. Робота викладача, науковця, передусім, пов'язана з людьми і

багато в чому залежить від уміння знаходити спільну мову. Мені ще зі студентських років імпонувала риса окремих викладачів за досить короткий проміжок часу вивчити практично всіх нових студентів на факультеті. Це свідчить про персоналізований підхід до своєї справи, розуміння того, що кожен студент для викладача – індивідуальність. Адже всім відома психологічна властивість людини, коли її називають на ім'я – з'являється відчуття власної потрібності та особливості. А то іноді буває: викладач цілий рік навчає студента, а на заліку чи іспиті запитує: “Ви хто?” чи “З якої ви групи?”. Це, як на мене, вже формалізм і небажання завантажувати себе “необов'язковою” інформацією. Але у нашій роботі це вкрай небажано й авторитету в очах студентів аж ніяк не додає.

Також мені завжди подобалась витримка і самоконтроль, якими володіли викладачі. Я не маю на увазі, так би мовити, байдужості й флегматичності у ставленні до якоїсь гострої ситуації. Це вже буде радше не позитивна, а навпаки – негативна риса. Саме коли викладач, незалежно від особливостей власного темпераменту і характеру, умів стримано та інтелігентно вказати на недоречність чи навіть неприпустимість поведінки когось із студентів або залагодити конфлікти у студентському колективі, – це викликало повагу і певною мірою захоплення. Уже з певним життєвим досвідом переконалися, що ця риса не дається від природи, а є результатом наполегливого самовдосконалення протягом багатьох років життя.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитися з науковою тематикою?

- Так вийшло, що з науковою тематикою у її загальному вигляді, яка згодом, уже уточнена і відшліфована, стала темою кандидатської дисертації, мені вдалося визначитися у кінці першого курсу навчання в університеті. І сталося значною

мірою це завдяки куратору академічної групи, у якій мені випала честь навчався, викладачу кафедри історії України Гінді В. В. На жаль, через ряд обставин він уже давно не працює у нашому університеті, а виїхав до Києва. А на той час Гінда В. В. був молодим асистентом, який перший рік працював в університеті і паралельно здійснював власне дослідження, готуючись до вступу в аспірантуру. Це, мабуть, той випадок, коли незначна різниця у віці між студентом і його викладачем дозволяє розглядати наукову історичну проблему «очима одного покоління», коли співпадають і запитання, і бажання отримати відповідь. Окрім цього, безпосереднє спілкування, надання мені літератури з власної бібліотеки, коригування перших проб пера запам'яталися набагато більше, ніж академічні моменти, пов'язані з навчанням в університеті. За цю допомогу я дуже вдячний Гінді В. В., про що говорив йому особисто. І бажаю, щоб колись, можливо, у схожій ситуації і мені трапилася нагода допомогти комусь із студентів.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Навчання в університеті, як вже було сказано, зробило мене, по-суті, іншою людиною. Звичайно, можна стверджувати, що все залежить від самої людини, її сенсу життя, цінностей, життєвої позиції і т. п., проте умови та обставини, у яких перебуває людина безперечно мають вагомий вплив.

Під час мого навчання в університеті наша Alma mater лише отримала статус класичного університету (березень 2004 р.), тобто закладу, де одночасно з освітньою підготовкою здійснюється і наукова. Безперечно, що і до цього студенти готували реферати, курсові і дипломні роботи, брали участь у наукових семінарах, круглих столах і конференціях, слухали виступи відомих науковців, організовували наукові товариства. Такого роду заходи, в

яких мені доводилося брати участь, навчили вивчати певну тему всебічно, залучати ширше коло джерел, намагались знаходити суперечності і неточності у працях попередників, продумувати запитання. За час

навчання в університеті, спілкуючись із викладачами і колегами певною мірою вдалося прищепити собі критичне та іронічне ставлення до своїх, так би мовити, «творинь», тому що врешті-решт потріб-

но пам'ятати латинську приказку «Errare humanum est» – «людині властиво помилятися» і це, передусім як би цьому не супротивилося власне его, потрібно прикладати до себе.

- Які відомі науковці навчали Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливими рисами вони були наділені?

- В першу чергу, це Петро Сидорович Горностай, він був ректором нашого університету, завідувачем кафедри психології, від якої потім відокремились дві кафедри: соціальної та практичної психології і загальної, вікової та педагогічної психології. Він був взірцем високого професіоналізму і як лектор, і як науковець, і як психолог. Передусім, він навчив нас вірності справі, вмінню правильно обирати стратегію наукового пошуку, сформувавши прагнення до постійного пізнання нового і навчив не боятися труднощів при здійсненні науково-дослідної роботи.

- Які риси Ви перейняли у своїх наставників?

- Насамперед, наполегливість у досягненні мети, крім того цілеспрямованість, тобто вміння правильно ставити ціль, а ще витримку і терплячість при здійсненні тривалого наукового пошуку, і що найголовніше, креативність, тобто вміння здійснювати творчий пошук і пропонувати оригінальні підходи до вирішення поставленої проблеми.

- Хто, на Вашу думку, з науковців, які були вашими викладачами особливим чином вплинув на історію нашого університету?

- В першу чергу – це доцент Горностай Петро Сидорович, тому що він заклав основи наукової школи, показав, як правильно організовувати студентську науково-дослідну роботу. Об'єктивне оцінювання при проведенні студентських олімпіад було закладене саме Петром

Сидоровичем. Він показав, як правильно будувати стратегію наукового пошуку. Я вважаю, що він визначив дуже багато напрямів роботи багатьох підрозділів нашого університету, є взірцем і керівника, і науковця, і, взагалі, творчої людини.

Значний внесок у розвиток психологічної науки в університеті зробив доцент Кобзар Леонід Іванович. Що правда, коли я навчалась на педагогічному факультеті він у мене не викладав, я потім з ним познайомилася. Він також для мене є взірцем справжнього науковця й творчої особистості тому, що навчив от такої відданості справі і творчому науковому пошуку.

У нас працювала також доцент кафедри психології Шарова Євдокія Іллівна, яка навчила енергійності, заповзятості у невтомному науковому пошуку.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитись з науковою тематикою?

- Петро Сидорович Горностай та Шарова Євдокія Іллівна. Петро Сидорович настановив на наукову проблематику, якою я потім займалася, а з Євдокією Іллівною ми визначили основні перспективні лінії мого дослідження, зокрема, я займалась вивченням психологічних особливостей педагогічної співтворчості викладача та студентів у навчанні.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Вмінню долати труднощі на шляху до розв'язання складних наукових проблем, будувати стратегію наукового пошуку, правильно визначати методичні засади наукового дослідження, і найголовні-

Дмитрієва Світлана Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології, випускниця Житомирського державного педагогічного інституту 1988 року.

ше – намагались закласти основи творчого наукового підходу.

- Хто з Ваших учнів продовжує Вашу справу?

- На кафедрі загальної, вікової та педагогічної психології більшість молодих викладачів – мої колишні студенти, яких я намагалась навчити основам науково-дослідної роботи.

- А чи є хтось, хто працює в Вашому науковому напрямі?

- Моєю проблематикою на кафедрі викладач не займаються, оскільки кожен вибирає собі ту тематику, яка йому більше подобається. В них інші аспекти проблеми, але що стосується основних напрямів і підходів до наукового дослідження, треба відзначити Марчук

Тетяну Вікторівну, вона двічі підряд займала перше місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді з психології під моїм керівництвом, зайняла перше місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, вже захистила дисертацію, зокрема, по темі дипломної роботи (психологічні особливості ціннісно-сислової сфери майбутніх учителів), яку ми вибрали разом з нею. Інші викладачі моєї кафедри дуже плідно працюють в загальному напрямі проведення наукового дослідження: вміння правильно будувати наукову стратегію, вміння

орієнтуватися не на шаблон, а на творчість, і не лякатися труднощів.

- Чому, закінчивши педагогічний факультет, Ви обрали саме психологію?

- Починаючи з першого курсу, коли почали вивчати психологію, мені дуже сподобалась ця наука і Галина Петрівна Гніда, якій я дуже вдячна, спрямувала мене на участь в університетській студентській олімпіаді з психології. Починаючи з другого курсу, коли я почала брати участь спочатку у республіканському турі олімпіади з психології, а зайнявши перше місце у

цьому турі, взяла участь і у Всеукраїнському турі даної олімпіади, я серйозно зайнялася психологічною наукою, почала проводити наукові дослідження. Викладачі, яким я дуже вдячна, які визначили мій шлях в науковому житті – це доцент Петро Сидорович Горностай і старший викладач Гніда Галина Петрівна. Я дуже рада, що вибрала саме психологію, тому що ця наука мені дуже подобається, дозволяє забезпечити моє професійне та особистісне зростання, реалізацію творчих планів, які важливі для мене.

Журавльова Лариса Петрівна, доктор психологічних наук, професор, декан соціально-психологічного факультету, завідувач кафедри соціальної та практичної психології, випускниця 1980 року.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Зараз в мене зразу ж з'явилась картинка, як я сиджу на лекціях, до того ж у величезній лекційній залі, де нас сидить близько ста п'ятдесяти чоловік, величезний потік, і навчальні столи розташовані амфітеатром майже до стелі. Також це наукові та мистецькі гуртки, зокрема,

психологічний гурток та наш діловий вокально-інструментальний ансамбль. Суперечливі почуття та асоціації пов'язані зі студентським гуртожитком, особливо на першому курсі, бо для мене це була катастрофа – після домашньої власної кімнати жити з трьома чужими людьми з різними звичками й навичками в одній кімнаті. Мені було важко адаптуватися до колективного життя, але це стало для мене чудовим досвідом. Ну і будівельний загін – це було обов'язковою вимогою для студентів. Практично всі ми їздили у будівельні загони, працювали весело, дружньо й відповідально. І особливо чудовими були вечори у будівельних загонах. Також обов'язково хотілося б згадати й піонерський табір, де ми були вихователями і піонервожатими.

- Які відомі науковці навчали Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливими рисами вони були наділені?

- На той час, коли я навчалася, надзвичайно відомих науковців в університеті не було. Адже це були часи Радянського Союзу. Країна була дуже велика і, як правило, якщо людина досягла значних успіхів, їй пропонували виїжджати чи до Києва, чи, навіть, до Москви. Проте, були викладачі, які зробили великий внесок в наукову роботу уні-

верситету. І, перш за все, це ректор нашого, тоді ще інституту, психолог, кандидат психологічних наук, доцент Горностай Петро Сидорович. На той час кандидатська дисертація і звання доцента мали досить велику вагу тому, що їх писалось в країні дуже мало і займались наукою лише люди, які були дійсно віддані їй і які не могли уявити свого життя без неї. Не було розпоряджень з боку міністерства чи уряду про наявність в університеті необхідних відсотків захищених науковців, тобто кандидатів та докторів наук. Все відбувалось природно – науковими дослідженнями займались лише за покликом душі і наукова когорта також природно збільшувалась та збагачувалась.

Мені уже на першому курсі почала подобатися психологія, яку викладав Петро Сидорович. На той час на фізико-математичному факультеті психології читалось не так багато. Петро Сидорович навіть самий складний матеріал міг подати дуже просто і цікаво. Крім нього пригадую відомого фізика Цілінка Михайла Григоровича. Він навіть професором став за свої винаходи та праці. І мені дуже подобалось, як Михайло Григорович, читаючи лекції, не стояв біля дошки, а дуже швидко ходив по аудиторії, піднімався по східцях вгору, вниз, під-

бігав до кожного студента, заглядав в обличчя і запитував “Вам зрозуміло?”. І коли він так переймався, наскільки ми розуміємо матеріал, то дійсно хотілося розібратися в тому що він пояснює, розповідає. Також в нього були дуже цікавими і неповторними практичні заняття. Згадую також лекції Миколи Мефодійовича Осадчого з математичного аналізу, зокрема, чітку методику у вивіреній лекції: завжди він пам’ятав на наступній лекції, чим закінчив попередню, завжди давав можливість покращити свою відповідь, давав можливість, якщо якась задача не виходила, розв’язати іншу. І мені подобалось, хоча ми й боялись цього, коли він робив опитування прямо на лекції: пропонував нам довести якусь лему, теорему чи частинку теореми. На першому курсі у нас читала історію комуністичної партії проректор з наукової роботи Іващенко Олена Микитівна. Вона була дуже дисциплінованою, мала системний стиль викладання. Олена Микитівна навчила нас культурі ведення конспекту лекцій, яку я зберегла і вчу цьому своїх студентів: як вести конспект, як робити додаткові записи, як працювати над лекцією, коли ти самостійно опрацьовуєш додатковий матеріал, коли самостійно готуєшся до семінарського заняття. Не можу не згадати й керівника моєї дипломної роботи з психології Леоніда Миколайовича Марківця. Саме завдяки йому я зрозуміла, що справжній науковець – це не лише висококласний професіонал, а багатогранна освічена та творча людина, рафінований інтелегент, високоморальна особистість.

Чим вирізнялись наші лектори? Небайдужістю до студентства, умінням підтримувати постійний взаємозв’язок, постійний контакт з аудиторією, намаганням підготувати високоосвічену еліту суспільства, неформальним, особистісним ставленням до своєї праці. Я би сказала, що ними вже в той час реалізовувалась суб’єкт-суб’єктна парадигма у

викладанні дисциплін, хоча про неї заговорили набагато пізніше. Тобто багато залишилося корисного на все життя: як для особистісного, так і для професійного зростання.

- Які риси Ви хотіли б перейняти або перейняли у своїх наставників?

- Передусім, це працелюбство, самовіддана праця, відповідальність за рівень подачі матеріалу, небайдуже ставлення до студентів і любов до них. Було видно, що ці люди, коли приходили на лекцію, залишали в нас часточку своєї душі, своїх знань, свого досвіду, тобто здійснювали ідеальні вклади в наші душі (в психології це називається персоналізацією). І ці ідеальні вклади залишились в мене на все життя. Це відповідальність, дисциплінованість, відданість своїй справі і науці, любов до своєї справи, прагнення до багатогранного розвитку.

- Хто, на Вашу думку, з науковців, які були вашими викладачами особливим чином вплинув на історію нашого університету?

- Перш за все це Петро Сидорович Горностай, оскільки він був ректором, і, напевне, чи не єдиним ректором-психологом на той час в Україні. Не дивлячись на те, що міністерством (на той час ще Радянського Союзу) передбачалась незначна кількість годин на вивчення психології у педагогічних інститутах, він зумів, розуміючи важливість знання психології для майбутніх учителів, поповнити бібліотеку університету всіма підручниками, які були на той час в Радянському Союзі. В нас були, як у загальноінститутській бібліотеці, так і на кафедрі, майже всі періодичні видання з психології, був гурток з психології, дозволялось студентам-відмінникам замість складання державного екзамену з педагогіки писати та захищати дипломну роботу з психології, чим я з радістю й скористалась. Я вва-

жаю, що підґрунтя для створення соціально-психологічного факультету було закладено ще тоді Петром Сидоровичем. Адже ми були готові і матеріально, і морально до того, що маємо готувати майбутніх психологів. На той час в психологічній лабораторії було навіть обладнання для психодіагностики, для експериментальної психології. Його звичайно було недостатньо, але лабораторні роботи проводились з використання цих приладів.

Також варто згадати Кучерука Івана Митрофановича, наступного після Горностая П.С. ректора університету. Коли він очолив інститут, я була асистентом кафедри. Він не був моїм викладачем, проте я вважаю його Вчителем моєї професійної та управлінської діяльності. На мій погляд, він доклав багато зусиль для стимуляції та інтенсифікації навчально-методичної та наукової діяльності в інституті. Так, у 1999 році, коли я вже повернулася після навчання в докторантурі до університету, кафедра психології провела одну з перших справжніх міжнародних конференцій з психології в Житомирі. До нас приїхало надзвичайно багато науковців, у тому числі з інших країн. В ті часи конференції дуже рідко проводилися, тим паче міжнародного рівня. Наша ж конференція тривала два дні і була проведена за всіма правилами науково-практичної конференції. І ми не змогли її провести без підтримки ректора. У нас були спонсори, але Іван Митрофанович з ректорських ресурсів також нам виділив кошти і сприяв, щоб ми її успішно провели. Після того в університеті стало традицією проводити конференції різних рівнів з масовою участю науковців з інших міст та країн.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитись з науковою тематикою?

- Це була дуже цікава історія. Коли Петро Сидорович був ректором, я була асистентом кафедри

психології. В той час до нас приїхала з Росії Шарова Євдокія Іллівна. Вона працювала у нас років два-три, була кандидатом наук, захищалася в Москві, її поставили завідувачем кафедри. Це була чудова жінка, дуже цікава, нестандартно мислила. Вона була дуже творчою і любила психологію. Коли я збиралася йти в аспірантуру, то мені треба було визначитися, чим займатися. Я, прийшовши з фізико-математичного факультету, навіть читаючи праці з психології, вважаю, що мало знала на той час. Тому звернулася до неї за допомогою. Євдокія Іллівна порадила зайнятися дослідженням емпатії. Мені соромно визнати, але на той час я не знала що таке емпатія, тому активно почала досліджувати це питання. І коли вже вступила до аспірантури Інституту психології ім. Г.С.Костюка, я прийшла до директора цього інституту, доктора психологічних наук, професора

Людмили Микитівни Проколієнко і попросила її стати моїм науковим керівником, запропонувавши, що буду займатися саме емпатією. Проте, Людмила Микитівна лише через півроку погодилася на цю тематику (в Україні нею ніхто не займався на той час). З того часу емпатія є предметом дослідження більшості моїх наукових праць. Мої обидві дисертації (кандидатська і докторська) були захищені і пов'язані з емпатією. Я дослідила її як психологічну категорію й довела, що вона є інтегративною якістю особистості, яка присутня, практично, у будь-якій життєдіяльності людини.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Самовідданості, навіть жертовності науці. Системності і систематичній постійній праці, любові до науки. Я зараз не уявляю свого життя без наукової діяльності. А ще навчили актуалізовувати любов до науки та організовувати науковий

пошук молоді, з радістю віддавати їм свої знання, свій досвід.

- Хто з Ваших учнів продовжує Вашу справу?

- Ще в дев'яностих роках захистилась моя перша аспірантка Максимець Світлана Миколаївна, яка зараз є доцентом кафедри загальної, вікової та педагогічної психології, а зараз я керую вже цілою школою аспірантів (я маю шість аспірантів та двох докторантів). Однак я б не сказала, що вони всі розвивають саме мою школу, займаються саме емпатією, оскільки я розумію, що люди мають займатися саме тією науковою тематикою, яка їм цікава. Тому їх тематики різні, хоча вони пов'язані з емпатією, зокрема, дослідження з соціального інтелекту, міжособистісної взаємодії, з екологічної самосвідомості, копінг-поведінкою. Наразі в мене з'явилися ідеї щодо глобалізації наших наукових досліджень. Проте – це вже наш завтрашній день.

Ткаченко Олександр Кирилович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідувач кафедри фізики, випускник 1967 року.

- Олександр Кириловичу, на сьогодні Ви очолюєте Раду старійшин університету, що дуже важливо. Якщо була б можливість змінити своє життя, чи обрали б Ви інший навчальний заклад і чому?

- Для мене питання вибору іншого вузу особливо не стояло, оскільки мій дід по мамі був педагогом, батьки були також вчителями. Тому, я в третьому поколінні також вибрав професію педагога. Оскільки це був найближчий заклад до села, в якому я народився, матеріальне становище сім'ї невеликим, то я вибрав з педагогічних вузів саме Житомирський. Це були 1962-1963 р.р., після Великої вітчизняної війни у центральному корпусі після ремонту почався навчальний рік. В корпусі пахло все новою фарбою, тоді не було таких евроремонтів, але все було відбудовано, нарощено третій поверх, почалось створення фізичних лабораторій, також тут був і філологічний факультет. Вразило те, що склад викладачів був дуже молодий, оскільки кафедра фізики була заснована в 1948 році, то викладачі віком були до 30 років.

- Які відомі науковці навчали

Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливими рисами вони були наділені?

- На той час не було багато кандидатів наук у вузі, бо захистити в той час кандидатську дисертацію було дуже складно. Однак були викладачі ще часів царської Росії: В.М. Костарчук, який згодом виїхав на постійне місце проживання до США; кафедрою фізики завідував Є.П. Карасек, а більше кандидатів наук на кафедрі не було. Після аспірантури працювали Шаренко Володимир Омелянович, який заснував лабораторію спецфізпрактикуму – кузню майбутніх науковців. 31 наш випускник, які закінчили аспірантуру також пройшли через цю лабораторію. Володимир Омелянович, хоча не був кандидатом фізико-математичних наук, але був відомим науковцем. До нас навіть з Києва приїжджали робити досліди на спектрометрі, який мав достатньо високу точ-

ність. Самоорганізація в науковій роботі, самодисципліна, відданість науці, експерименту – все це я побачив у Володимира Омеляновича і, мабуть, це дало мені поштовх для того, щоб я вирішив вступити до аспірантури.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Мабуть, основне, що я взяв – це самодисципліна, бережливе ставлення до всіх електронних приладів. Я, наприклад, ніколи не вклучу найпростіший електронний прилад, поки я не прочитаю інструкцію, не буду проводити той чи інший експеримент (цього мене навчили науковці в університеті), коли я не познайомлюсь з історією експерименту, що зроблено в цьому напрямі, які досягнення і що ще не відомо. Просто працювати для того, аби тільки працювати - нема сенсу, потрібно перед собою ставити завдання, які тобі під силу – це по-перше; по-друге, потрібно перед собою ставити завдання, які ще в світі ніхто не досліджував, ніхто не зробив. Бо у фізико-математичних науках немає такого, що можна одну й ту саму проблему вирішити декілька разів. Це вже не є оригінальним, а якщо воно не є оригінальним, воно є десь опублікованим, його можна прочитати. В подальшому, великий на мене вплив з людського боку здійснили науковці, яких я можу назвати друзями, хоча вони старші від мене майже на десять років, вони взяли мене до себе і людські риси, відношення між людьми, психологія відношення, відповідальність, коректність, взаємоповага – це все вони дали мені по життю. З науковців, оскільки я вступив у Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка в аспірантуру – це мій керівник Горбань Іван Степанович, в подальшому академік Академії наук УРСР, який великий внесок зробив у розвиток світової фізичної на-

уки і був одним з керівників і консультантом з розробки оптики для перших атомних човнів, які випускались в СРСР, за це він отримав премію у вигляді автомобіля “Волга”, яким він дуже пишався. Петро Йосипович Кривенко також був в аспірантурі у Горбаня І.С., ми з ним зустрічалися і він мене навчав як поводитися в аспірантурі, як ставитись до того чи іншого і все те, що пов’язано з науковцями вищого рангу, бо все було пов’язано з академічною наукою, з Інститутом напівпровідників, Інститутом фізики і прибалтійськими країнами (Ризький університет, Вільнюський університет, де я працював), а також з університетом М.Ломоносова в Москві, де проводились дослідження, бо на той час не було навіть в університеті Т. Шевченка тих приладів, на яких можна було проводити дослідження, треба було відшукувати, налагоджувати зв’язки і проводити на унікальній апаратурі досліди. Будучи в науковому світі, це були щирі відносини, це була повага, і якщо ти вмієш працювати на приладах, вони довіряли повністю тобі. Мене, наприклад, залишали самого на ніч, тому що вдень вони самі свої дослідження робили, а мені залишалася ніч. Бувало, що залишався ще хтось із співробітників і ми так працювали, досить складна апаратура була.

- Хто з Ваших учнів продовжує Вашу справу?

- Коли я закінчив аспірантуру, то в той час проходило переоформлення всіх спеціалізованих рад по захисту дисертацій. Тому, що ВАК СРСР переходив вже на світові стандарти, тобто тоді вже не тільки в друкованому варіанті зберігалися дисертації, а й треба було їх фільмокопіювати, тобто зберігати на носіях. При цьому, коли здавав у ВАК дисертацію, то вона повинна бути певних розмірів. Всі спеціалізовані вчені ради в один час

були розпущені. І ці реформи, нові механізми проходили не менше двох років. Зрозуміло, що за два роки зібралась величезна черга. І я, коли підійшов до свого наукового керівника, то він пояснив: невідомо через скільки років я буду там захищатися. Я почав шукати іншу спеціалізовану раду, дізнався про Кишинів, Інститут фізики Академії наук Молдавії. Після кількох днів ночівлі на вокзалі я зустрівся з директором Інституту фізики академіком Родовцаном. Він в той час був і Головою верховної ради Молдавської РСР, тобто відома, заслужена людина. Він, мабуть, подивився на мій зовнішній вигляд після цих ночівель, просто як сина пожалів мене і поставив на чергу, яка складала приблизно десять місяців. Після захисту Родовцан, звернувшись до мене сказав, що попереду в мене багато успіхів, але при цьому попросив допомагати молодим. Це стало для мене настановою життя і, мабуть, з того часу я почав збирати молодих талановитих науковців. Першим був Ярошук Олег, який зараз працює в Інституті фізики НАН України старшим науковим співробітником і їздить за кордон читати лекції з фізики рідких кристалів, зокрема в Японії, США. Далі Бондар Олександр, який займав третє місце з фізики на олімпіадах, – виїхав до США, але вже займається рідкими кристалами в контексті бізнесу, а не науки. Достатньо одіозна фігура, він створив у США недільну українську школу, прийняв участь у створенні православної школи. Потім, це Степанчиков Дмитро і Анатолій Глущенко: так доля склалась, що перший працює в університеті, а другий працює в США на посаді фул-професора. Анатолій Глущенко досягнув, на мій погляд, найбільших успіхів, оскільки є завідувачем лабораторії по дослідженню питань біофізики, на які уряд США виділив 5 млн. доларів.

Там вже працює ще двоє наших випускників, оскільки Анатолій має право сам запрошувати науковців і фінансувати їх поїздки – Габовський Юрій та Корнійчук Платон. В цьому році будуть вступати до аспірантури наші випускники Мельник Ольга та Сай Павло. До США, за домовленістю, має поїхати Касанюк Денис, який завершує роботу над дисертаційним дослідженням. Ми плануємо також заключити договір між нашим університетом і Університетом Колорадо Спрингс, де працює Анатолій Глущенко, де передбачено обмін, можливості навчання, обмін зразками для дослідження та приладами. Це стра-

тегічна перспектива для наукового розвитку нашої кафедри фізики. У Німеччині працює Закревський Юрій, Бучнів Олександр – в Англії, Бабченко Олег – в Чехії. Бабченко О. і Закревський Ю. захищали дисертації англійською мовою за кордоном. Загалом, з тридцяти випускників університету, які продовжили навчання в аспірантурі, приблизно одна третина поїхала за кордон, одна третина працює у м. Житомирі, крім нашого вузу – ще у технологічному університеті (Рудницький Валентин) і у військово-му інституті (Кириченко Василь). І ще третина працює в Києві: Інститут фізики - Ярошук Олег, Кравчук

Руслан, Курочкін Олександр, Касанюк Денис, Ляшова Аліна, Інститут напівпровідників – Шеремет Володимир, Виноградов Анатолій, Слепокуров Володимир, Інститут теоретичної фізики – Григоришин Костянтин, Президія АН України – Котенко Валерій.

Такого результату досягнуто завдяки сучасним приладам та сучасному програмному забезпеченню, зв'язку з провідними академічними вузами та ретельному відбору випускників вузу до аспірантури. Також значну роль відіграє традиція взаємодопомоги один одному серед випускників-науковців.

Вискушенко Андрій Петрович, кандидат біологічних наук, доцент, декан природничого факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка, випускник 1973 року.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Якщо говорити щиро та відверто, то це були самі прекрасні роки, оскільки роки студентства в житті кожної людини є неповторними. В моєму житті це були роки, які дали можливість мені збагатитися знаннями з біологічних і хімічних дис-

циплін, які мені в подальшому житті стали у нагоді. І я радий, що в моєму житті був цей період, тому що це були роки спілкування з мудрими вихователями, з мудрими наставниками.

- Якщо була б можливість змінити своє життя, чи обрали б Ви інший вуз для навчання? Чому?

- Якби така навіть і була б можливість, я б ніколи не задумувався над тим, в який вуз йти навчатися, тому що професія педагога – це чудова, прекрасна професія.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чії лекції спонукали стати науковцем?

- Важко відповісти на запитання однозначно, тому що всі викладачі, лекції яких я мав можливість і щастя слухати, були уособленням дійсно справжнього науковця. Багатьох з них вже зараз немає серед живих, але мені особливо запам'яталися лекції з зоології доцента Копейна Кена Івановича, Пастух Надії Розумниківни з цитології. Минулого року вона пішла з цього світу у віці дев'яносто років, рівно дев'яносто років і один день. Лекції були чудові у всіх викладачів: і в Кулакової Наталії Василівни з ботаніки, і Багініча Володимира

Парфировича, і багатьох-багатьох інших викладачів.

- Які риси Ви хотіли б перейняти або перейняли у своїх наставників?

- Хотілося і намагався багато рис чудових перейняти, зокрема, і комунікабельність, і толерантність. Стараюся, але судити студентству і колективу факультету, та й колегам навчального закладу.

- Чи були науковці, що вирізнялись серед інших, чим саме?

- Загалом всі вони були неординарними особистостями тому, що наукова база їх була знана не тільки у тодішньому Радянському Союзі, а й в усьому світі. Серед науковців, які вчили і моїх викладачів, були академіки, професори, це була московська, ленінградська, Новосибірська школи. Це були люди, які вирізнялися своєю щирістю, бажанням дати знання студентам, допомогти їм по життю.

- Чи можете розповісти курйози студентського життя пов'язані з наукою?

- Важко щось згадати, бо ставлення до науки було дуже серйозним.

- Хто, на Вашу думку, з науковців, які були вашими викладачами

особливим чином вплинув на історію нашого університету?

- Загалом, на історію університету з тих викладачів, лекції яких я мав щастя слухати, відвідувати лабораторні та практичні заняття, мені здається це був Горностай Петро Сидорович, який певний період був ректором. Я вважаю, що кожен із викладачів, з якими доля дала мені можливість поспілкуватись певним чином залишили краплинку в історії нашого навчального закладу, тобто кожен викладач творить історію закладу загалом.

- Хто з науковців університету допоміг Вам визначитись з науковою тематикою?

- Це був Копейн Кен Іванович. Завдяки йому я почав займатися зо-

ологією, хоча, коли поступав у навчальний заклад, хотів стати хіміком. Цьому сприяла моя вчителька у школі, але відбулася переорієнтація. І в цій переорієнтації основну роль відіграв Кен Іванович. Захитав я кандидатську дисертацію по дрібних ссавцях, зокрема, гризунах і комахоїдних, і вивчав я особливості впливу осушувальної меліорації на фауну дрібних ссавців Середнього Придніпров'я – Черкащина, Полтавщина, Кіровоградщина. Саме Кен Іванович спрямував мене на вивчення даної проблеми.

- Чого Вас навчили як науковця в університеті?

- Як науковця мене навчили бути чесним, не фальшувати в наукових дослідженнях і бути завжди щирим.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Навчання в університеті асоціюється у мене власне з навчанням, оскільки саме в університеті я відчув задоволення від навчання, на відміну від школи.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чий лекції спонукали стати науковцем?

- Я вважаю, що під час навчання, взірцем науковця завжди був проф. Квеселевич Д. І. Мене завжди приваблювало його захоплення своєю справою, масштабність наукового пошуку та увага до деталей. Багато наукових робіт Дмитра Івановича були присвячені розвінчання міфів у галузі лінгвістики, зокрема, його ідеї покладено в основу мого дисертаційного дослідження, яке я виконував під керівництвом проф. Сингаївської А. В. Ангеліна Володимирівна продовжила справу Дмитра Івановича і, по суті, вирішила питання нестачі наукових кадрів на факультеті. Вона була єдиним науковцем на факультеті іноземних мов, хто спромігся довести до ло-

гічного завершення роботи численних аспірантів проф. Д.І. Квеселевича, а зараз керує дослідженнями власних аспірантів.

- Які риси Ви хотіли б перейняти (перейняли) у своїх наставників?

- Загалом можна сказати, що на мій власний науковий світогляд вплинули, напевно, усі викладачі, з якими мене зводила доля, незалежно від того, мали вони наукові ступені чи ні. Я сподіваюсь, що мені вдалося перейняти від них такі риси, як здатність до плюралізму наукової думки, постійного пошуку, критичного огляду вже накопичених знань та певну сміливість у висловлюванні власних наукових ідей, навіть якщо вони суперечать загальноприйнятим.

- Чи можете розповісти курйози студентського життя, пов'язані з наукою?

- Серед курйозів, хіба що, можу пригадати випадок в аспірантурі. Мій науковий керівник проф. Сингаївська А. В. завжди уважно вчитувала статті, що я подавав до друку, особливо у перші роки аспірантури. Радила забрати щось з тексту, додати, виправити, конкретизувати тощо. Я намагався опрацювати

- Чи вважаєте себе представником наукової школи або продовжувачем наукової традиції університету? Якої?

- В нас є школа Стадниченко А.П. з малакології, а от по теріології я є єдиним викладачем на факультеті, який займається даною проблематикою. Ссавцями, крім мене, не займається більше ніхто на кафедрі.

- Хто з Ваших учнів продовжує Вашу справу?

- Серед випускників факультету, яких я навчав, є ті, хто має наукові ступені кандидата біологічних наук, але працюють вони у Москві, у Санкт-Петербурзі, зокрема, Сіке-тін Володимир.

Мосейчук Олександр Михайлович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка, випускник 1998 року.

усі її зауваження, але, досить часто, внаслідок максималізму науковця-початківця не міг викинути, як від серця відірвати, написані мною шматки тексту. Коли стаття виходила, мій науковий керівник здивовано цікавилася, чому я не опрацював усі зауваження і жартувала над моєю впертістю. З часом це минуло.

Киричук Галина Євгенівна, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття Житомирського державного університету імені Івана Франка, випускниця 1993 року.

- З чим у Вас асоціюються студентські роки в Житомирському державному університеті імені Івана Франка?

- Роки навчання в Житомирському державному педагогічному інституті ім. І.Я. Франка (1988-1993) асоціюються з райдугою. Поважні, глибинні і високоосвічені викладачі, життєрадісні і до теплі одногрупники. Все життя

попереду яскраве, романтичне, з безліччю можливостей. У нас був унікальний курс. Дружній, доброзичливий, злагоджений. Та атмосфера, яка була створена викладацьким колективом для нас, студентів, допомогла нам залишити теплі та дружні стосунки і після завершення навчання. Кожні п'ять років ми курсом збираємося в рідних стінах і поринаємо у ті незабутні студентські роки.

- Хто з ваших викладачів в університеті став для Вас взірцем науковця, чий лекції спонукали стати науковцем?

- В мої студентські роки двоє людей спонукали мене до наукового пошуку. Це мій керівник дипломної роботи Копейн Кен Іванович та керівник дисертаційного дослідження Стадниченко Агнеса Полікарпівна. Лекціями Кена Івановича можна було заслуховуватися, як казками про омріяні краї, невідомі країни та недосяжні небокраї. Науковий потенціал Агнеси Полікарпівни захоплював вже з першого курсу всіх без винятку студентів. Це була вершина, якої хотілося досягти.

- Які відомі науковці навчали Вас у нашому університеті? Якими, на Вашу думку, особливи-

ми рисами вони були наділені?

- Не можу не відзначити роль в моєму становленні, насамперед, як людини, кандидата хімічних наук, доцента, завідувача кафедри хімії Онищенка Юрія Климовича. Для мене він став взірцем стійкості, правдивості, чесності. Ця людина розсудлива, кмітлива, виважена навчила мене зважати на думку кожного члена суспільства - не важливо, чи це студент, чи професор.

- Чи вважаєте себе представником наукової школи або продовжувачем наукової традиції університету? Якої?

- Так, я є представником Малакологічної школи, створеної доктором біологічних наук, професором, заслуженим працівником освіти України Стадниченко Агнесою Полікарпівною. Завдяки її кропіткій роботі було створено на базі університету Малакологічну школу – єдину на теренах України. Приємно, що про діяльність учнів Агнеси Полікарпівни відомо не лише в Україні, але і в країнах близького та далекого зарубіжжя. Звичайно, це сприяє не лише поширенню наукової інформації, але й зміцнює імідж нашого університету.

2013: хронологія захистів дисертацій

Згадаємо приємні миті 2013 року – захисти кандидатських та докторських дисертаційних досліджень аспірантами, докторантами, здобувачами наукових ступенів та викладачами Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Вже кілька років поспіль в університеті зберігається тенденція до зростання кількості кандидатів та докторів наук. Нагадуємо, що з минулого року редакція інформаційно-аналітичного бюлетеня відділу аспірантури та докторантури "Доктрина" ввела нову традицію – щорічно подавати хронологію захистів дисертацій нашими викладачами. Зокрема, у 2013 році було захищено 32 кандидатських та 4 докторських дисертаційних дослідження.

У січні 2013 року у Інституті зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України викладачами університету було захищено дві кандидатські дисертації. Так, Пампура Марія Михайлівна захистила дисертацію на тему: "Сучасне поширення і структура поселень перлівницевих Unionidae Rafinesque, 1820 (Bivalvia) фауни України" (спеціальність 03.00.08 – зоологія, науковий керівник – доктор біологічних наук, доцент Янович Л.М.) та

Пацюк Марина Костянтинівна – з теми: “Голі амеби Житомирського та Волинського Полісся (фауна, таксономія, екологія)”, спеціальність 03.00.08 – зоологія, науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Довгаль І.А.

Лютий 2013 року: у спецраді Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова професор кафедри методики навчання математики, інформатики та фізики Ленчук Іван Григорович захистив докторську дисертацію за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (математика) на тему: “Теоретико-методична система навчання евклідової геометрії майбутніх учителів на основі конструктивного підходу” (науковий консультант – доктор фізико-математичних наук, професор Працьовитий М.В.). Здобувач кафедри філософії Котова-Олійник Софія Вікторівна захистила у спецраді університету з філософських дисциплін кандидатську дисертацію на тему: “Соціокультурний зміст візуальних репрезентацій гендерних відносин у сучасній рекламі” (спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії, науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент Бондарчук С.О.).

Березень минулого року: викладач кафедри англійської мови Шиленко Ольга Анатоліївна у спецраді Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна під керівництвом доктора філологічних наук, професора Кияка Т.Р. успішно захистила кандидатську дисертацію на тему: “Термінологічна фразеологізація в англійських фахових текстах”, спеціальність 10.02.04 – германські мови. Викладач кафедри спеціальних історичних дисциплін та правознавства Маркевич Оксана Валентинівна у спецраді Інституту історії України НАН України захистила дисертаційне дослідження за спеціальністю 07.00.01 – історія України на тему: “Організація управління Волинською губернією наприкінці XVIII – 60-ті рр. XIX ст.” (науковий керівник – доктор історичних наук, професор Шандра В.С.). Випускник нашої аспірантури Марковський Броніслав Володимирович у спецраді університету захистив дисертаційне дослідження на тему: “Міфологічні символи та трансформація їх сприйняття у християнській культовій традиції” (спеціальність 09.00.11 – релігієзнавство, науковий керівник – доктор філософських наук, професор Саух П.Ю.). У спецраді Національного університету “Кієво-Могилянська Академія” захистила кандидатську дисертацію викладач кафедри тео-

рії та історії світової літератури Коржовська Ольга Вікторівна: “Самоусвідомлення творчої особистості у літературних пам’ятках Київської Русі” (спеціальність 10.01.01 – українська література, науковий керівник – доктор філологічних наук, професор Білоус П.В.).

Квітень 2013 року: випускниця аспірантури університету Калінська Алла Володимирівна у спецраді Інституту проблем виховання НАПН України захистила дисертацію із спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання на тему: “Формування у старшокласників готовності до вибору професій сфери економіки та підприємництва в умовах профільного навчання”, науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Левківський М.В. У спеціалізованій вченій раді нашого університету було захищено кандидатську дисертацію здобувачем Мишковым Віктором Ярославовичем за спеціальністю 09.00.11 – релігієзнавство на тему: “Еволюція та тенденції розвитку старообрядництва в Україні”, науковий керівник – доктор філософських наук, професор Шугаєва Л.М.

Травень минулого року: випускниця аспірантури Золотюк Людмила Ярославівна під керівництвом доктора філологічних наук, професора Білоуса П.В. у спецраді Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка захистила кандидатську дисертацію на тему: “Специфіка і функції художнього портрета у прозі В. Винниченка” (спеціальність 10.01.01 – українська література). У спецраді університету здобувач кафедри філософії Мельничук Юлія Іванівна захистила дисертацію на тему: “Феномен проповідницького слова в українській православній традиції” (спеціальність 09.00.11 – релігієзнавство, науковий керівник – доктор філософських наук, професор Саух П.Ю.).

У червні 2013 року випускниця аспірантури Кицак Людмила Вікторівна під керівництвом доктора філологічних наук, професора Білоуса П.В. у спецраді Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 10.01.01 – українська література на тему: “Жанр детективу в сучасній українській літературі”. У цей же період у спецраді Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова захистила кандидатську дисертацію доцент кафедри прикладної математики та інформатики Вакалюк Тетяна Анатоліївна на тему: “Підготовка майбутніх учителів інформатики до розвитку

логічного мислення старшокласників” (спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання (інформатика), науковий керівник – доктор фізико-математичних наук, професор Ляшенко Б.М.).

У межах діяльності спеціалізованої вченої ради з педагогіки у **червні 2013 р.** було підготовлено два кандидати педагогічних наук. Так, здобувач кафедри педагогіки Тарасенко Світлана Мефодіївна захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти “Формування фахової комунікативної культури курсантів військових інститутів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу” (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Березюк О.С.). Здобувач наукового ступеня Стасюк Людмила Павлівна захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки на тему: “Становлення і розвиток екологічного виховання молодших школярів у сільських малокомплектних школах Західної України (середина XX ст. – поч. XXI ст.)” (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Дем’янчук О.Н.) У цей же період у спеціалізованій вченій раді з філософії було підготовлено два дисертаційних дослідження: старшим лаборантом кафедри філософії Мельничук Вікторією Вікторівною: “Екологічна проблематика у православ’ї: філософсько-релігієзнавчий аналіз” (спеціальність 09.00.11 – релігієзнавство, науковий керівник – доктор філософських наук, професор Герасимчук А.А.) та здобувачем наукового ступеня кафедри філософії Крамар Тетяною Вікторівною на тему: “Індивідуальне у соціальній свободі особистості” (спеціальність спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії, науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент Слюсар В.М.)

Початок 2013-2014 навчального року, а саме, **вересень** виявився також досить продуктивним; так, у спецраді Інституту історії України НАН України доцент кафедри історії України Венгерська Вікторія Олексіївна захистила докторську дисертацію за спеціальністю 07.00.01 – історія України на тему: “Українські проекти” та націотворення в імперіях Романових та Габсбургів: ідеї, концепції, практики (кінець XVIII – початок XX століття)” (науковий консультант – доктор історичних наук, професор Касьянов Г.В.). У спецраді університету викладач кафедри методики

навчання математики, фізики та інформатики Ковальчук Олена Антонівна захистила дисертацію за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти: “Педагогічні умови професійного становлення майбутнього вчителя математики у позааудиторній навчально-виховній діяльності” (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Вітвицька С.С.).

Жовтень 2013 року: старший викладач кафедри соціальної і практичної психології Мазяр Олег Васильович у спецраді Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України захистив дисертацію за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія; історія психології на тему: “Концептуалізація проблеми обдарованості у працях І.О. Сікорського” (науковий керівник – доктор психологічних наук, професор Моляко В.О.). У спеціалізованій вченій раді Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича викладач кафедри філософії Заглада Віктор Миколайович захистив дисертаційне дослідження на тему: “Взаємозв’язок ціннісного і когнітивного в сучасному науковому пізнанні” (спеціальність 09.00.09 – філософія науки, науковий керівник – доктор філософських наук, професор Ратніков В.С.). А ще, у жовтні 2013 року у спеціалізованій вченій раді Інституту зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України під керівництвом доктора біологічних наук, професора Межжеріна С.В. захистила докторську дисертацію доцент Янович Лариса Миколаївна із спеціальності 03.00.08 – зоологія на тему: “Перлівниці Unionidae Rafinesque, 1820 (Bivalvia) в сучасних екологічних умовах України (стан популяцій, особливості статевої структури і розмноження, біоценотичні зв’язки та фауна)” (науковий консультант – доктор біологічних наук, професор Межжерін С.В.). У спецраді університету здобувач кафедри філософії Піддубна Лідія Валеріївна під керівництвом доктора філософських наук, професора Богачевської І.В. захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії на тему: “Інформаційна діяльність як засіб формування образу соціальної реальності”. У межах діяльності спеціалізованої вченої ради з педагогіки захистила дисертацію аспірант кафедри педагогіки Дем’янчук Олена Олексіївна: “Формування гностичних умінь молодих педагогів у процесі професійного становлення” за спеціальністю

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Дубасенюк О.А.).

Листопад минулого року: докторант кафедри філософії Буравський Олександр Антонович достроково захистив докторську дисертацію на тему: “Інституалізаційні процеси в Римо-Католицькій церкві на Правобережній Україні (кінець XVIII – початок XX ст.)” за спеціальністю 09.00.11 – релігієзнавство (науковий консультант – доктор історичних наук, професор Яроцький П.Л.). У спецраді Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова старший викладач кафедри прикладної математики та інформатики Жуковський Сергій Станіславович захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (інформатика) на тему: “Педагогічні умови підготовки обдарованих школярів до олімпіад з інформатики” (науковий керівник – доктор фізико-математичних наук, професор Ляшенко Б.М.). У спецраді університету з педагогічних дисциплін було захищено ще дві кандидатські дисертації, зокрема, аспіранткою кафедри педагогіки Поліщук Наталією Миколаївною захищено роботу на тему: “Підготовка вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти до розвитку здоров’язбережувальної компетентності учнів основної школи”, спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Антонова О.Є. Викладач кафедри англійської мови Плахотнюк Наталя Павлівна захистила дисертацію “Підготовка майбутніх учителів до інноваційної діяльності засобами навчально-ігрового проектування”, спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Коновальчук І.І.

У грудні минулого року лави кандидатів наук поповнили: викладач кафедри зоології Костюк Віталій Степанович, який успішно захистив кандидатську дисертацію у спеціалізованій вченій раді Інституту зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України на тему: “Генетична і морфологічна мінливість, видовий склад прісноводних раків *Astacidae* Latreille, 1802-1803 фауни України” за спеціальністю 03.00.08 – зоологія під керівництвом доктора біологічних наук, професора Межжеріна С.В. У спецраді університету з педагогіки захис-

тили кандидатські дисертації: асистент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Семенець Лариса Миколаївна на тему “Формування професійної готовності майбутніх учителів до розвитку математичних здібностей у старшокласників” (спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Березюк О.С.); асистент кафедри прикладної математики та інформатики Федорчук Анна Леонідівна на тему “Підготовка майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю” (спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Обозний В.В.); випускниця аспірантури кафедри педагогіки Глазунова Леся Олександрівна на тему “Формування естетичної компетентності майбутнього вчителя-філолога засобами народознавства” (спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор кафедри Березюк О.С.). Крім того, у спецраді університету з філософії було захищено дисертацію здобувачем наукового ступеня кафедри філософії Щербацьким Дмитром Володимировичем за спеціальністю 09.00.11 – релігієзнавство на тему: “Християнська теодицея: ідейний генезис і віроповчально-богословські модифікації у православ’ї та католицизмі” (науковий керівник – доктор філософських наук, професор Докаш В.І.). Викладач кафедри германської філології та зарубіжної літератури Тараба Ірина Олександрівна захистила у раді Львівського національного університету імені Івана Франка дисертацію за спеціальністю 10.02.04 – германські мови: “Концептуалізація соматичного коду культури у німецьких фразеологізмах” (науковий керівник – доктор філологічних наук, професор Денисенко С.Н.). Випускниця аспірантури університету Вигівська Оксана Вікторівна у спецраді Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова захистила дисертацію: “Суспільно-правове становище жінок податних станів на Волині наприкінці XVIII – у 70-х рр. XIX ст.” (спеціальність 07.00.01 – історія України, науковий керівник – доктор історичних наук, професор Ярмошик І.І.).

Відділ аспірантури та докторантури щиро вітає всіх кандидатів і докторів наук, які захистилися у 2013 році!

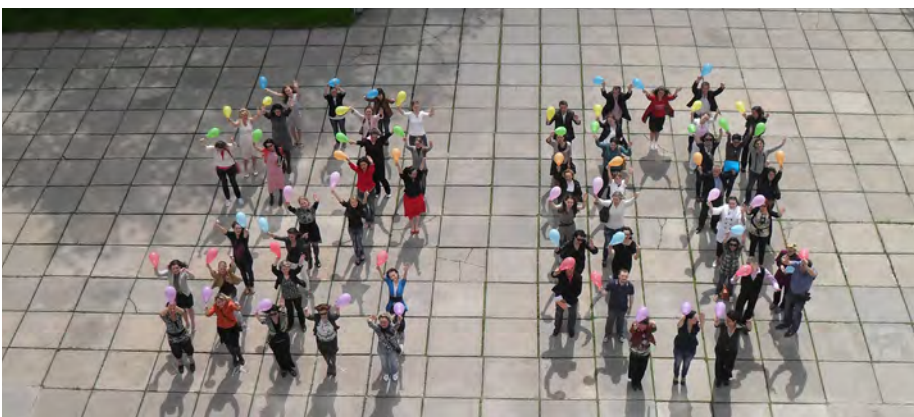
■ Переможці номінації “Науковець року – 2010”

■ Переможці номінації “Науковець року – 2011”

■ Переможці номінації “Науковець року – 2012”

■ Флеш-моб до 20-річчя аспірантури

■ Друга міжнародна виставка
“Сучасні навчальні заклади – 2011”
(2 – 4 березня 2011 року)

■ Четверта Міжнародна виставка
“Сучасні заклади освіти – 2013”
(28 лютого – 2 березня 2013 року)

■ П'ята Міжнародна виставка
“Сучасні заклади освіти – 2014”
(17 – 20 березня 2014 року)